

แนวทางการส่งเสริมและปรับประสานสื่อภาพยนตร์ผ่านสื่อโทรทัศน์

นางสาววราลี จิรัชัยศรี

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-638-027-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕ ๑๙๐๐๓๐๒๕ ๓๐ ม.ค. ๒๕๔๕

**GUIDELINE FOR THE PROMOTION AND ADAPTATION OF
THAI CLASSICAL DANCE VIA TELEVISION**

Miss Waralee Jirachaisri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-638-027-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏยศิลป์
ผ่านสื่อโทรทัศน์

โดย

นางสาววราลี จิรัชัยศรี

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

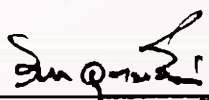
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิภา อุตมฉันท)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

กรรมการ

(อาจารย์ศุภชัย จันทร์สุวรรณ)

วราลี จิรัชัยศรี : แนวทางการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์
(GUIDELINE FOR THE PROMOTION AND ADAPTATION OF THAI CLASSICAL
DANCE VIA TELEVISION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 164 หน้า.
ISBN 974-638-027-3

นาฏศิลป์มีทั้งความเป็น "สาร" และ "สื่อ" อยู่ในตนเอง ถือได้ว่าเป็นสื่อประจำชาติที่เป็น
เครื่องมือในการบันทึกความเป็นไปของสังคมมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ปัจจุบันกลับไม่ได้รับความนิยม
จากคนในสังคมปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรกเพื่อ
ศึกษาถึงศักยภาพและสถานภาพของนาฏศิลป์ในสังคมไทย รวมทั้งปัญหาของสื่อนาฏศิลป์ไทยใน
ปัจจุบัน ประการต่อมาก็คือ เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมและปรับประสานสื่อ
นาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์ ที่แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ 1.แบบอนุรักษ์นิยม 2.แบบประยุกต์
3.แบบร่วมสมัย

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีและแนวคิดสองกลุ่มในการศึกษาคือ แนวคิดเรื่องการปรับประสานระหว่าง
สื่อประเพณีกับสื่อสารมวลชนและแนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์
แบบเจาะลึกนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์, ผู้ผลิตการแสดงนาฏศิลป์และผู้ผลิตรายการนาฏศิลป์ทาง
โทรทัศน์ รวมทั้งการสนทนากลุ่มผู้รับสาร ผลจากการศึกษาพบว่า

1. สถานภาพและศักยภาพของนาฏศิลป์ในสังคมไทยนั้นเป็นทั้งความบันเทิงที่แสดงถึงเอกลักษณ์
ทางวัฒนธรรมประจำชาติของไทยที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด เป็นเครื่องมือในการบันทึกความเป็นไป
ของสังคมที่มีคุณสมบัติเป็นสื่อที่ใช้เพื่อการสื่อสารในสังคมได้ ปัญหาในปัจจุบันของการเผยแพร่
นาฏศิลป์สู่ผู้ชมประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆดังนี้ ปัจจัยจากตัวนาฏศิลป์, ปัจจัยจากเงื่อนไขภายนอกและปัจจัยจาก
วิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากอิทธิพลของยุคโลกาภิวัตน์

2. แนวคิดในการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3
กลุ่มเห็นด้วยกับข้อเสนอที่ให้นำเอาสื่อมวลชนมาเป็นช่องทางในการส่งเสริมสื่อนาฏศิลป์ และควรนำเสนอ
การแสดงที่เข้าใจง่ายก่อน คือ แนวคิดแบบประยุกต์และร่วมสมัย ต่อจากนั้นเมื่อผู้ชมเริ่มเกิดความคุ้นเคย
และความเข้าใจแล้วจึงเสนอรูปแบบที่เข้าใจยากคือ แนวคิดแบบอนุรักษ์

3. แนวปฏิบัติในการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์ พบว่าแนวคิดและ
แนวปฏิบัติทั้ง 3 รูปแบบสามารถนำมาเผยแพร่ทางโทรทัศน์ได้ โดยการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมต้อง
คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ควรคำนึงถึงหลักวัฒนธรรมแบบมีเวลาจำกัดของสื่อโทรทัศน์ (Clock Culture)
ดังนั้นความยาวของการแสดงที่เหมาะสมจึงไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง
- ควรคำนึงถึงเรื่องรสนิยมของผู้รับสาร โดยควรมีตลกสอดแทรก, นำผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม
มาร่วมแสดง, สื่อให้เห็นถึงอรรถประโยชน์ของนาฏศิลป์
- การสร้างระบบการเข้ารหัสและถอดรหัสเพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจ เช่น มีการอธิบาย
ให้ฟังก่อนชมการแสดง, นำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาเล่าเชื่อมโยงกับเนื้อเรื่อง, ใช้เทคโนโลยี
สมัยใหม่เข้ามาเป็นสื่อเพื่อความสมจริง
- แสวงหาวิธีการนำเสนอด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เช่น รูปแบบวาไรตี้, รูปแบบที่เข้าใจ
เผยแพร่สถานที่ของผู้ให้การสนับสนุน, รูปแบบที่มีการบรรยายและปรับบทให้กระชับและการ
นำเทปการแสดงจากในโรงละครมาเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์โดยไม่ตัดต่อ
- แนวคิดเรื่องการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายโทรทัศน์ ซึ่งจะเป็น Gate Keeper ที่สำคัญให้
รู้จักวิธีการนำเสนอภาพของภาษาท่าทางแบบนาฏศิลป์ไปสู่ผู้ชม

ภาควิชา ..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา ..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติ ..... *Warak*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Ja*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

** 3971590228 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: THAI CLASSICAL DANCE/GUIDELINE/PROMOTION/ADAPTATION

WARALEE JIRACHAISRI : GUIDELINE FOR THE PROMOTION AND ADAPTATION
OF THAI CLASSICAL DANCE VIA TELEVISION. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. DR. KANJANA KAEWTHEP 164pp. ISBN 974-638-027-3

Thai classical dance, being both message and media, has been considered as the national media for recording social events since old past. However, Thai classical dance nowadays becomes unpopular among Thai people. This research consists of 3 main objectives 1. to study Thai classical dance's status and potential, and problems of unpopularity 2. to study 3 ideas of promotion and adaptation Thai classical dance via television : producer's oriented, audience's oriented and contemporary 3. to study the guidelines for implementation those.

The concept of integration between traditional media and mass media and the concept of conveying meanings are being applied. The data was collected by depth interviewing 3 groups of informants : social science scholars, producers of Thai classical dance performances and producers of television programs of Thai classical dance, including focus group interview with a group of audience. The results show as the following

1. Thai classical dance is one of an entertainment media which can express concretely the Thai identity, a tool recording social events and at the same time being media in social communication. At present the problems of promoting Thai classical dance stem from various factor : factors from Thai classical dance producer, external conditions and changes of life styles of audience and of society influences by globalization.

2. The three groups of informants agree that mass media should serve as a medium to promote Thai classical dance with strategic planning of presentation. Only easy-to-understand styles ; the audience's oriented and contemporary should be promoted first in order to make audience understand and get accustomed to the performance. Then the difficult style, the producer's oriented can followed.

3. The three styles of performances could be broadcasted on television. Suitable forms of performances should be created with considering the related factors as follows

- television has limited time of broadcast for each programs : less than one hour program
- Audience's taste: adding sense of humor, inviting famous guests stars, and showing the utility of the performance
- Encoding and decoding to convey meaning; for example, giving some explanation before the performance, application the content of Thai classical dance into the present events in daily life, creating realistic performances with the help of modern technology
- Developing different forms of programs, such as variety programs or programs promoting sponsor's business, using narration techniques with shortened conversation or broadcasting the whole performance without editing

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน

สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน

ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต *Waralee*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Jay*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความพยายามอย่างยิ่งในการต่อสู้กับความลำบากทั้งปวง ซึ่งผู้ที่ผลักดันและให้กำลังใจจนสามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ คือ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้อาจารย์ได้กรุณาให้ความเอาใจใส่ แก่ไข ตลอดจนให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาการศึกษา และเหนือสิ่งอื่นใดที่สำคัญที่สุด คือ ให้กำลังใจ ซึ่งถือเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวมาถึงจุดนี้ได้

กราบพ้อแก่ ครูบาอาจารย์ทางนาฏศิลป์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา ขอขอบพระคุณ อาจารย์ศุภชัย จันทรสุวรรณ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลามาเป็นกรรมการในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกราบขอขอบคุณ อาจารย์นิติ เขียวศรีวงศ์, อาจารย์ยอเนก นาวิกมูล, ดร.กันทิมา ชนะโสภณ, อาจารย์เสรี หวังในธรรม, อาจารย์สมรัตน์ ทองแท้, อาจารย์สมเจตน์ ภูंना, และทุกๆ ท่านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณ คุณภูมิธรรม เวชยชัย, คุณวิไล เคียงประดู่, คุณฉัตรชัย เชื้อสมบูรณ์ และเพื่อนๆ น้องๆ เพื่อนร่วมงานที่ให้ทั้งคำแนะนำและกำลังใจตลอดเวลา

ขอบคุณเพื่อนๆ เอ็มซี 6 ทุกคนที่คอยเติมกำลังใจให้กันอยู่เสมอ ขอขอบคุณพี่เอ , ตู , เซซซู ที่คอยอยู่ด้วยเสมอ และที่จะลืมมิได้ก็คือ นพ และทุกคนในครอบครัวที่คอยดูแล เข้าใจ และให้กำลังใจตลอดมา

ท้ายที่สุดกราบเท้า พ่อ แม่ ที่ให้สติปัญญาและความขยันหมั่นเพียรต่อผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการค้นคว้าในหัวข้อดังกล่าวต่อไปในอนาคต

วาราลิ จิรัชัยศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ซ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำวิจัย.....	12
วัตถุประสงค์.....	12
ข้อสันนิษฐานการวิจัย.....	12
ขอบเขตการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
แนวคิดในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมประจำชาติ.....	19
การวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสัญญาวิทยา.....	23
แนวคิดเรื่องการสื่อสารโดยใช้ภาษาท่าทาง.....	26
แนวคิดเรื่องการปรับประสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อมวลชน.....	28
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	32
แหล่งข้อมูล.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. สื่อนาฏศิลป์.....	39
สถานภาพและศักยภาพของนาฏศิลป์ในสังคมไทย.....	39
หน้าที่ของนาฏศิลป์ในลักษณะการสื่อสารของสังคม.....	42
กระบวนการสื่อความของนาฏศิลป์.....	51
การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสถานภาพของนาฏศิลป์ในสังคมไทย...	62
-ปัจจัยจากตัวนาฏศิลป์.....	64
-ปัจจัยจากเงื่อนไขภายนอก.....	72
-ปัจจัยจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป.....	78
แนวทางส่งเสริมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน.....	79
แนวทางส่งเสริมเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก.....	80
5. แนวคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์	
ผ่านสื่อโทรทัศน์.....	83
รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อนาฏศิลป์กับสื่อมวลชน.....	92
การปรับประสานสื่อนาฏศิลป์กับสื่อมวลชน.....	95
ควรใช้สื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางในการเผยแพร่ฯนาฏศิลป์.....	98
แนวคิดเรื่องความจำเป็นในการปรับตัวของนาฏศิลป์เมื่อมีการนำ	
ไปเผยแพร่ทางโทรทัศน์.....	99
แนวปฏิบัติในการนำเสนอรูปแบบของสื่อนาฏศิลป์ที่เหมาะสมผ่าน	
ทางสื่อโทรทัศน์.....	103
ปัจจัยสนับสนุนการส่งเสริมสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์.....	117
การสำรวจทัศนคติของผู้รับสาร.....	123

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	136
รายการอ้างอิง	152
ภาคผนวก	154
ประวัติผู้เขียน	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงลักษณะของแนวคิดอนุรักษนิยม.....	10
2. ตารางแสดงลักษณะของแนวคิดแบบประยุกต์.....	10
3. ตารางแสดงปริมาณและลักษณะผู้รับสาร.....	34
4. ตารางแสดงหน้าที่ทางการสื่อสารของนาฏศิลป์เปรียบเทียบกับ ทำหน้าที่ทางการสื่อสารของสื่อมวลชน.....	48
5. ตารางแสดงองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสาร.....	52
6. ตารางแสดงผังรายการนาฏศิลป์ที่มีการนำเสนอทางโทรทัศน์.....	82
7. ตารางแสดงลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	85
8. ตารางแสดงลักษณะการสื่อสารแบบกึ่งกลาง.....	86
9. ตารางแสดงลักษณะการสื่อสารมวลชน.....	87
10. ตารางแสดงข้อเด่นของสื่อประเพณีและสื่อมวลชน.....	90
11. กลยุทธ์ในการนำเสนอสื่อนาฏศิลป์ผ่านทางสื่อโทรทัศน์.....	105

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แผนภูมิแสดงกรอบแนวทางการศึกษาแนวทางการปรับประสานและส่งเสริม สื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์.....	16
2. แผนภูมิแสดงพัฒนาการของสื่อพื้นบ้าน.....	21
3. แผนภูมิแสดงรูปแบบการสื่อความหมาย (1).....	24
4. แผนภูมิแสดงรูปแบบการสื่อความหมาย (2).....	25
5. แผนภูมิแสดงรูปแบบการปรับประสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อมวลชน....	30
6. แผนภูมิแสดงลำดับการนำเสนอนาฏศิลป์ในสังคมไทย.....	140

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย